

Беларуская штодзённасць у часе і прасторы

Гісторыя штодзённасці ў наш час стала асобнай галіной гістарычнай навукі. Дзякуючы гэтаму сучасная гістарыяграфія пастаянна папаўняецца даследаваннямі новых, раней практычна не закрананых тэмаў, якія даюць магчымасць прадставіць гісторыю чалавецтва больш поўна ў параўнанні з ранейшымі часамі. Штодзённасць стала вывучацца ў такіх кірунках, як палітыка, эканоміка, культура, рэлігія. Пастаянна ўводзяцца ў абарачэнне новыя крыніцы, у той час як многія раней вядомыя пачынаюць разглядацца праз прызму іншых падыходаў.

Вывучэнне гісторыі штодзённасці значна ўзбагаціла гістарычную навуку, бо праз яе пасярэдніцтва у цэнтры ўвагі навукоўцаў апынаецца асоба з яе штодзённымі патрэбамі, турботамі і светапоглядам. Даследчыкі вывучаюць побыт (харчаванне, пітво, вопратка, умовы жыцця і інш.), штодзённыя адносіны мужчын і жанчын, ментальнасць людзей і іншыя праблемы. У «дэмакратызаванай» гісторыі загучалі галасы прадстаўнікоў і прадстаўніц рознага сацыяльнага статусу, гістарычныя падзеі сталі падавацца ў адпаведнасці з іх чалавечым успрыняццём.

На сённяшні дзень у галіне гісторыі штодзённасці паспяхова працуюць розныя навуковыя школы, публікуюцца манаграфіі і абагульняльныя працы, чытаюцца адпаведныя спецкурсы ў вышэйшых навучальных установах. Пры гэтым у сусветнай гістарыяграфіі вывучэнне гісторыі штодзённасці пастаянна суправаджалася дыскусіямі паміж даследчыкамі.

Што тычыцца сучаснай беларускай гістарыяграфіі, то ў ёй па-ранейшаму пакуль дамінуюць даследаванні на «глабальныя» тэмы: палітычныя падзеі, эканамічныя працэсы, сацыяльная структура грамадства і інш. Такія працы таксама неабходныя для прадстаўлення таго, у якіх вымярэннях жылі продкі, але вывучэнне беларускай штодзённасці дае нам дадаткова доступ да цэлага пласту «невядомага жыцця». Гэта прыносіць нам новую інфармацыю пра ўжо вядомыя эпохі і падзеі, дае магчымасць больш поўна прадставіць гістарычныя працэсы. Гісторыя штодзённасці цікавая звычайным людзям, якія шукаюць адказы на пытанні: як калісьці людзі жылі, чым харчаваліся, як гатавалі, які

быў іх побыт, вопратка і г. д. Веданне гэтага дазваляе нам «прымерыць» жыццёвыя сітуацыі нашых продкаў і на сябе, паразважаць, як бы тагачасныя праблемы пераадолявалі сучаснікі.

Асобныя працы, якія да гэтага часу ўжо з'яўляліся ў нашай гістарыяграфіі, сведчылі пра неабходнасць працягу даследаванняў у гэтым кірунку, і менавіта таму ў свой час узнікла ідэя ўкладзі адмысловы нумар «ARCHE», прысвечаны гісторыі беларускай штодзённасці. У матэрыялах, якія ў яго ўвайшлі, прадстаўлены асобныя аспекты штодзённага жыцця жыхароў Беларусі ў розныя перыяды яе гісторыі. Час існавання Вялікага Княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай адлюстраваны ў публікацыях мінскіх гісторыкаў Алега Ліцкевіча і Дзмітрыя Віцько, гарадзенскіх даследчыц Наталлі Сліж і Ірыны Кітуркі, навукоўцаў з Масквы і Санкт-Пецярбурга Канстанціна Ерусалімскага і Ірыны Герасімавай, польскага гісторыка Марыюша Савіцкага. Перыяду ўваходжання беларускіх земляў у склад Расійскай імперыі прысвечаны артыкулы гарадзенскіх навукоўцаў Аляксандра Радзюка, Сяргея Токця і Людмілы Рогач, на часы міжваеннай польскай дзяржаўнасці ў Заходняй Беларусі пашырае сваё даследаванне берасцейскі гісторык Вольга Папко. Нарэшце, беларуская савецкая рэчаіснасць прадстаўлена ў матэрыялах мінскіх даследчыц Ірыны Раманавай і Ірыны Кашталян.

Такім чынам, у дадзеным нумары сабраныя артыкулы, якія ахопліваюць шырокі спектр штодзённага жыцця насельніцтва Беларусі ў розныя эпохі. Натуральна, у межах аднаго выдання гісторыю беларускай штодзённасці ўсебакова прадставіць проста немагчыма, таму ў далейшым беларускім гісторыкам яшчэ ёсць шмат над чым працаваць. Пакуль жа я выказваю шчырую падзяку ўсім тым аўтарам, якія адгукнуліся на прапанову прыняць удзел у падрыхтоўцы гэтага выдання, зрабіўшы тым самым свой унёсак у даследаванне гісторыі штодзённага жыцця нашых далёкіх і нядаўніх продкаў.

Наталля Сліж